

„EZT MÁR NE TE ÉNEKELD MEG ZSENYA!”

Ez a felszólítás valamikor '85-86-ban hangzott el, a „glasznosztj” kezdetén, címzettje pedig Jevgenyij Jevtusenko, a hruscsovi olvadás dalnoka és világjáró népszerűsítője, aki – bár a magyar '56-ról egy szava sem volt, és minden bírálatához hozzátette: „Tartsatok engem kommunistának!” – álbátorságával több ízben kiérdemelte a kopasz főtitkár rosszallását. Talán ennek köszönhette, hogy a brezsnyevi fellendülés (ma pangásnak nevezik) idején is megőrizhette előkelő pozícióját, s míg olyan igazán nagy költők, mint Borisz Paszternak vagy Anna Ahmatova életük végéig nem tehették ki lábukat a Szovjetunióból, ő tovább járta a világot az épphogy megtúrt „ellenzéki” költő hamis pózában tetszelegve, Voznyeszenszkijel együtt folyamatosan átejtve a hiszékeny Nyugatot, miközben otthon igazi nagyságok (Arszenyij Tarkovszkij, Viktor Szosznora, Gennadij Ajgi és mások) senyvedtek a szörnyű szovjet társbérletekben, levegőhöz – azaz kiadáshoz – csak nagy ritkán és a hatalom hazug kényéből jutva. A '70-es évek elején fiatal leningrádi költő panaszolta, hogy „Zsenya” szóba sem áll se vele, se más „kezdőkkel”, hogy a saját nagyságán, szereplésein kívül semmi sem érdekli. Ezen én – kezdő magyar költő – meglepődtem, mert a mi akkori „nagy öregjeink” (sőt még az igazi nagyok is) akkoriban látták be, hogy legitimitásukat éppen az ifjú követők raja biztosítja, ezért nyakra-főre fedezték fel a tizen-huszonéves zseniket, egész antológiásorozatot (*Költők egymás közt, A magunk kenyérének* stb.) épült erre a nem mindig őszinte ölelkezésre. De Zsenyának nem erre a hamisságra volt szüksége, ő tovább járta a maga útját – Moszkvától Los Angelesig és Peregyelkinótól Párizsig –, és a szovjet viszonyokat többé-kevésbé már ismerő közép-kelet-európai értelmiséget hányinger fogta el a nyilatkozataitól – a verseit, mellesleg sose becsülték túl sokra ezen a tájon.

Aztán jöttek a sorozatos főtitkártemetések, melyek alatt Zsenya – becsületére legyen mondván – hallgatott, majd jött Gorbacsov, és a mi nagy opposzicionista barátunk cikksorozatot kezdett írni „Oroszország tiszta nemzedéke” címmel, értve ez alatt az orosz – tessék figyelni, már nem szovjet – ifjúságot, valamint annak tanítóját: önmagát. És a hiszékeny Nyugat ezt is beszopta, mint eddig mindent, hiszen ennek a fű alatti ellenállásnak olyan „hiteles szaga” volt. S ami az irodalmat illeti, J. J. maga mutatta be a *Junosztjban* és másutt az orosz irodalom idáig mellőzött vagy betiltott értékeit,

köztük olyanokat – Gumiljovot, Hodaszevicset, másokat –, akik a kollaboráns Magyarország antológiáiban már tíz-húsz éve szerepeltek, s mostanában kiadás előtt áll a kötetük is, ha a „piacgazdaság” bevezetése el nem lehetetleníti... S ki szólalt meg elsőnek a moszkvai puccs súlyos kudarca után? Netán a gorbacsovi érában is csak megtűrt „avantgardista” csuvas-orosz Gennadij Ajgi? Vagy a „Moszkovszkoje vremja” nevű ellenzéki írócsoport valamelyik, eddig kevés nyilvánosságot (a magyarban glasznoszt) kapott tagja? Ugyan, mit képzelnek, hölgyeim és uraim? Kockás sapkájában, ízléstelen nyakkendőjében Jevgenyij Jevtusenko tűnt fel – többek között a magyar televízió képernyőjén, és ő mondta el azt a silány csasztuskát (Rab Zsuzsa fordításában – isten bocsássa meg neki!), melyet nemcsak egy magyar vagy orosz, de még egy némileg művelt „szovjet” költő is szégyellne.

Örülünk a fordultnak, de féltjük is – többek között a magukat mindig feltaláló, otthon a Pártot, külföldön az Ellenzéket képviselő Zsenyáktól, akiket a zsenyikkel amúgy nehéz összetéveszteni. Hadd csatlakozzam a néhány évvel (de szinte egy történelmi korszakkal) ezelőtti baráti-írótársi felszólításhoz: – „Ezt már ne te énekeld meg, Zsenya!”

(Délmagyarország, 1991. augusztus 28.)

(A **Baka István művei. Publicisztikák, beszélgetések** című kötetből)

[← Előző oldal](#)

[Következő oldal →](#)